

SILVANA VRANIĆ
Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za kroatistiku
Sveučilišna avenija 4, HR-51000 Rijeka
silvana.vranic@uniri.hr

OSOBNA IMENA U RJEČNIKU ROVERSKIH I OKOLNIH GOVORA SLAVKA KALČIĆA, GORANA FILIPIJA I VALTERA MILOVANA

U radu¹ je uvodno izložen pristup problematici osobnoga imena u hrvatskoj onomastici i argumentirana pripadnost govora zastupljenih u *Rječniku roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana jugozapadnomu istarskomu dijalektu čakavskoga narječja.

U središnjem je dijelu rada prikazana raščlamba osobnih imena uključenih u taj rječnik. Osobna su imena analizirana s obzirom na čestotnost uporabe i varijantnost (fonološku, tvorbenu) pojedinih etimologijski različitih osobnih imena sadržanih uglavnom u opimjerenjima (uz samo nekoliko osobnih imena koja se pojavljuju kao natuknice). Istaknute su jezične značajke roverskih i okolnih govora koje se iz tih osobnih imena mogu iščitati. Osobna imena u *Rječniku* uspoređena su s onima zabilježenim u dvjema matičnim knjigama. U prvoj matičnoj knjizi – *Župe Svetvinčenat* iz 1913. – prvi su put, uz potvrde osobnih imena širega područja, uključena i osobna imena stanovništva sjevernoga dijela Roverije. Druga matična knjiga – *Župe Juršići* iz razdoblja 1947. – 1952. (s manjim dodatkom iz 1945.) – prva je matična knjiga koja sadrži popis rođenih samo s područja Roverije.

1. Osobno ime u hrvatskoj onomastici

Osobno je ime najstarija antroponimijska kategorija kojom se identificiraju članovi pojedine zajednice. Prvotna je jednoimenska formula razlikovanja pojedinca

¹ Rad je napisan u okviru projekta *Lingvistička geografija Hrvatske u europskome kontekstu* (LinGeH), koji pri Sveučilištu u Zadru financira Hrvatska zaklada za znanost pod brojem HRZZ 3688. Tekst je pisan znakovnikom ZRCola, koji je pri Znanstveno-raziskovalnom centru SAZU u Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvio dr. sc. Peter Weiss.

dopunjena pridjevkom »koji s vremenom prerasta u stalno, nasljedno i nepromjenljivo prezime« (Frančić 2002: 77). Tumačenja su termina *osobno ime* brojna². U ovom se radu slijede pristupi autora Valentina Putanca i Petra Šimunovića, koje je – kao utemeljitelje suvremene hrvatske onomastičke terminologije, pa tako i definicije termina *osobno ime* – u svojem radu *Što je osobno ime* iz 2006. apostrofirala Anđela Frančić. U skladu s njihovom uporabom toga termina autorica je predložila ovu definiciju: »Osobno je ime zakonom propisan (za razliku od nadimka), uglavnom nenasljedan (za razliku od prezimena), individualan (za razliku od skupnih antroponima) antroponim« (Frančić 2006: 77), a ponudila je i od njega izveden termin *osobnoimenski*. Ta definicija i termin preuzeti su i u recentnoj onomastičkoj literaturi (usp. npr. Vidović 2007: 431; Čilaš Šimpraga 2011: 333; Brgles i Čilaš Šimpraga 2016: 21).

U literaturi su zastupljene i različite klasifikacije osobnih imena. S obzirom na spol imenovane osobe razlikuju se muška i ženska osobna imena.³ S obzirom na podrijetlo osobna se imena dijele na idioglotna (narodna) i aloglotna osobna imena (u starijim razdobljima to su bila imena svetaca i mučenika, koja su u hrvatsku antroponimiju preuzimana uglavnom iz latinskoga jezika kao jezika davaoaca ili posrednika, a u novije doba sve je više osobnih imena posuđenih iz ostalih jezika; aloglotna su osobna imena, za razliku od idioglotnih, nastala od semantički neprozirnih leksema), a dodaje im se i kategorija hibridnih imena. Prema tvorbenoj strukturi razlikuju se temeljna osobna imena, pokraćenice, složenice i izvedenice, a s obzirom na komunikacijski kontekst govori se o službenim i neslužbenim osobnim imenima (Frančić 2006: 77). Osobna je imena moguće klasificirati i primjenjujući kriterij frekventnosti pojedinoga imena u analiziranom korpusu, i to na: nefrekventna, slabofrekventna, frekventna, vrlofrekventna i najfrekventnija (Čilaš Šimpraga 2011: 347–348).

Hrvatska osobna imena Petar Šimunović klasificira u nekoliko skupina. Prvu čine osobna imena praslavenske baštine. Ta se skupina dalje dijeli u dvije podskupine: odapelativna (samotvorna, monoleksemna) osobna imena (među kojima ističe profilaktična osobna imena) i izvedena osobna imena (od dvoleksemnih i

² Anđela Frančić na neke od njih podsjeća u svojem članku *Što je osobno ime* (Frančić 2006: 74–75): na danas pomalo banalnu definiciju da je riječ o imenu osobe ili onu u *Zakonu o osobnom imenu* koji pod tim terminom razumijeva »ime i prezime osobe« (u hrvatskoj onomastici uključene u *imensku formulu*) (Šimunović 1995: 180), na onu u koju je uz osobno ime i prezime uključen i nadimak (Anić i Silić 2001) itd. U svojem izlaganju, održanom na međunarodnoj konferenciji *10. Skokovi etimološko-onomastički susreti* (Zagreb, 10. – 12. listopada 2022.), autorica je istaknula da termini *imenska formula* i *antroponimijska formula* nisu sinonimi, već da je riječ »o terminima u odnosu hiperonim ~ hiponim«.

³ U novijoj se onomastičkoj literaturi upozorava na potrebu da se uz imena koja se nadijevaju osobama obaju spolova (npr. *Vanja, Andrea*) »obavezno navede i spol imenovane osobe« (Frančić 2002: 81).

temeljnih imena) (Šimunović 2009: 144). Drugu skupinu čine predslavska osobna imena – romanska (s različitim slojevima: starogrčkim, rimskim pretkršćanskim, kasnorimskim kršćanskim), bizantska i germanska – koja su se tvorbeno prilagodila hrvatskomu sustavu, i imena s romanskim sufiksima kojih je bilo znatno manje jer je došlo do »romansko-hrvatske jezične simbioze« (Šimunović 2009: 146–147). Trećoj skupini pripadaju strana osobna imena različite motivacije (Šimunović 2009: 148). S obzirom na tvorbu, autor razlikuje četiri tipa osobnih imena: »a) monoleksemna/samotvorna/odapelativna; b) složena kojima pripadaju i ona tvorena s prefiksom (...) i s negacijom (...); c) izvedena od pokraćenih složenih imena te d) tzv. gramatički tip hipokorističnih imena« (Šimunović 2009: 151), a navodi i polazišnu motivaciju hrvatskih imena.

2. Jezične značajke govora zastupljenih u *Rječniku roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana

Cilj je ovoga rada raščlamba osobnih imena zastupljenih u dijalektnom *Rječniku roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana⁴. Roverski i okolni govori, leksikografski opisani u tom rječniku, pripadaju čakavskom jugozapadnomu istarskomu dijalektu, koji se proteže »od krajnjega juga (Premantura), zapadnom obalom Istre sve do ušća rijeke Mirne (Tar), istočno na crti Muntrilj – Kringa – Sv. Petar u Šumi – Kanfanar do Sv. Ivana, uza zapadnu obalu rijeke Raše do Barbana, zatim crtom Rakalj – Marčana – Muntić – Valtura te južno crtom Jadreški – Šišan – Ližnjan – Medulin« (Pliško 2009: 111–112), a izvan toga obuhvaća i vodičke govore⁵. Unutar granica prvoga dijela toga migracijskoga dijalekta – kojega »najstariji jezični sloj čine značajke ikavske štokavštine iz zaleđa Makarskoga primorja, zatim čakavske značajke šibensko-zadarskoga područja kojim su govornici prošli na putu do Istre, dok je znatnije čakavsko naslojavanje starosjedilačkih ekavskih govornika, pa i konačna čakavizacija, uslijedila na teritoriju Istre« (Vranić i Zubčić 2018: 537) – prostire se i Roverija, kao geografsko područje, a nešto šire i kao govorni tip, s više od dvadeset naseljenih mjesta (Kalčić, Filipi i Milovan 2014: 13). Zaokružena je Svetvincentom na sjeveru, Vodnjanom na jugu, Barbanom na istoku i Filipanom na zapadu, kao što sažima Alvijana Klarić u radu *Jezične značajke roverskih govora* (Klarić 2016: 335).

⁴ Jedan je od autora toga rječnika i akademik Goran Filipi, kojemu su bili posvećeni *10. Skokovi etimološko-onomastički susreti* (Zagreb, 10. – 12. listopada 2022.), pa time i ovaj rad. Maran terenski istraživač – čiji su radovi uglavnom bili interdisciplinarni, leksikološki u širem smislu (bilo onomastički ili terminološki), uvijek neraskidivo povezani s etimološkim istraživanjima – sa svojim je suradnikom Valterom Milovanom dopunio i leksikografski obradio građu dijalektnoga rječnika roverskih i okolnih govora koju je prikupio Slavko Kalčić.

⁵ Josip Ribarić cijeli dijalekt naziva *štokavsko-čakavskim prelaznim dijalektom* (Ribarić 1940: 46–207).

Uz općečakavske osobitosti⁶, potvrđene u govorima Roverije⁷, kao i one podudarne s južnim ikavskim čakavskim dijalektom ili nekim njegovim dijelovima ili dijelovima drugih dijalekata⁸, u roverskim se govorima potvrđuje temeljna značajka zbog koje se već u ranijoj literaturi (Hraste 1964: 6; Brozović i Ivić 1988: 88) govori spomenutoga područja izdvajaju upravo u jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt – štakavizam⁹: *štâp* (13)¹⁰, *štîpâti* (13, 276), ali i *koščica* (126), *iščen* 1. l. jd. prez. (97)¹¹. Uz razvoj bezvučnih skupina, u jugozapadnom istarskom dijalektu specifičan je rezultat primarne jotacije *zd*, *zg* i palatalizacije *zg* > *žd*, pa tako i u govorima Roverije: *dāžda* G jd., ali *dāž* (60), *mōždani* uz *možljani* ‘mozak’ (163), dok je rezultat sekundarne jotacije *zd* > *zj* > *jz* potvrđen u *grōjza* G (88), a jotacije *d* > (*j*)ž, ali i *j* u: *mlājži* ‘mlađi’ (13), *hožêvati* ‘hodati, ici’ (13), *tujîna* (293). Fonem /ž/ zastupljen je u primljenica, npr. *āndeja* G jd. (22).

Među značajkama podudarnim s čakavskim južnim ikavskim dijalektom ili nekim njegovim dijelovima ili dijelovima štokavskoga zapadnoga dijalekta, u roverskim se govorima izdvajaju dvije zamjene: ikavski refleksi *jata*¹² u leksičkim i u gramatičkim morfemima, npr. *dîca*, *dîd* (62), *snîg* (250), *štêrni* ‘nakapnica, cisterna’ L jd., *bōški* ‘šuma’ L jd. (247), uz neke stalne ekavizme, npr. *dêlati* (60),

⁶ Tako je zastupljena zamjenica *čâ* (52) i njome tvorene riječi; primjeri čakavske tendencije *jake vokalnosti*, npr. *kađi* ‘gdje’ (105), *Vazân* ‘Uskrs’ (310); potvrde prijelaza prednjega nazala u *a* iza nekih palatala, npr. *jâčmik* ‘ječmenac’ (99), *prijâti* ‘primiti, prihvatiti, uhvatiti’ (27) i *zajâti* ‘potjerati, otjerati’ (322), *jazik* uz *jezik* ‘jezik’ (101) itd.

⁷ Ovdje se, zbog teme istraživanja, izdvajaju samo neke osobitosti roverskih govora, potvrđene i u *Rječniku roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana. Podroban popis fonoloških i morfoloških značajki v. u Klarić (2016: 335–379). Dio će se značajki istaknuti u raščlambi osobnih imena iz *Rječnika*.

⁸ U radu se ne preciziraju odnosi sa štokavskim dijalektima ili govorima u kojima se mogu naći podudarne ovjere.

⁹ Iako ima i *šćakavskih* jugozapadnih istarskih govora, uglavnom rubnih sjevernih i južnih oko Pomera, zabilježeno je i više primjera sa skupinom *šč* u govorima s primarnim *štakavizmima*. Josip Lisac napominje da »u tim jugozapadnim istarskim šćakavizmima može biti i štokavskoga šćakavskoga utjecaja, ne samo čakavskog« (Lisac 2009: 55). David Mandić u jugozapadnim istarskim govorima razlikuje primjere sa skupinama *št*, *žd*, nastalim prvom jotacijom *st/sk* i *zd/zg* (i palatalizacijom *sk*, *zg*) od primjera sa skupinama *šč* i *zj* > *jz*, koje su rezultat sekundarne jotacije (Mandić 2012: 450).

¹⁰ Broj u zagradama odnosi se na stranicu na kojoj je pojedini primjer zabilježen u *Rječniku*.

¹¹ Autori napominju da ne postoji razlika između fonema /č/ i /ć/ (Kalčić, Filipi i Milovan 2014: 14), stoga upotrebljavaju samo grafem č. U drugim je dijalektološkim radovima o roverskim govorima zabilježen grafem ć, kojim je predstavljen fonem /ć/, jedinica suglasničkoga inventara tih govora (Pliško 2009: 118; Klarić 2016: 350). No, s obzirom na to da su u ovom radu kao potvrde značajki preuzeti primjeri iz *Rječnika*, bilježen je i grafem korišten u *Rječniku*. Jednak je pristup i bilježenju fonema /ń/, /ł/, /ź/ i /x/, koje autori predstavljaju grafemima *nj*, *lj*, *dž* i *h*.

¹² Ikavski refleksi *jata* svojstven je i sjeverozapadnim čakavskim govorima Klane i Studene, kao i nekim štokavskim slavonskim govorima, a izvan štokavskoga i čakavskoga narječja i kajkavcima donjosutlanskoga dijalekta.

sêno (243), *věnâc* (311), kao i promjene fonema /l/ na dočetu sloga, pretežito u imenica i pridjeva, ili morfema /l/ na dočetu m. r. jd. glagolskoga pridjeva radnoga¹³ u /a/, ali uz zadržano /l/ u nedočetnom slogu: *kotâ* ‘kotoa’ (126), *věseja* ‘veseo’ (312), *nâpîja* ‘napio’ (56), *bôlna*, *bôlno* ‘bolesna, bolesno’ (*bôlan* 35). Češća promjena *o > u* u nenaglašenim slogovima, značajka čakavskih govora na području Istre (pa i jugozapadnoga istarskoga dijalekta), brojnim je primjerima potvrđena i u roverskim govorima, npr. *ubîsiti*, *ubogâtiti se*, *ubolîti* (259). Jugozapadni je istarski dijalekt, kao i istarski dio čakavskoga južnoga ikavskoga dijalekta, prepoznatljiv i po pretežitosti niza *re*. U roverskim govorima ovjereni su: *krěža* ‘krađa’, *krěsti* ‘krasti’ (129), *rěsti* ‘rasti’ (234) i njihove tvorenice te *rěbâc* ‘vrabac’ (233).

Među posebnostima se naglasnoga sustava u većini govora jugozapadnoga dijalekta (uz dvonaglasne sustave vodičkih govora i jednonaglasni sustav u govoru Trstenika) ističe pomicanje siline s otvorene ili i sa zatvorene ultime, češće na dugu, ali i na kratku penultimu, pri čemu se ovjerava noviji akut, dok se neoakut na starim mjestima neutralizira cirkumfleksom (Mandić 2009: 86), npr. *brâda*; *jězik*; *sûša*. Osim u primjerima sa zatvorenim ultimom, jednako je u roverskim govorima: *mlîko*¹⁴ (160), *vîno* (314); *sěstra* (243), *vôda* (315), *žěna* (341), ali *jazîk* uz *jezik* ‘jezik’ (101); *crîkva* (48).

3. Raščlamba osobnih imena u *Rječniku roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana

Rječnik roverskih i okolnih govora Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana jest istojezični, dijalektni, opći, abecedni i sinkronijski tip rječnika, s leksikografskom obradom prema pravilima struke te vođen načelima deskriptivnosti, sustavnosti i primjerenosti korisniku. U ovom će radu osobna imena ekscerpirana iz *Rječnika* biti analizirana po uzoru na raščlambu osobnih imena što ju je 2011. na osobnoimenskoj građi *Rječnika varaždinskoga kajkavskog govora* Tomislava Lipljina provela Anđela Frančić (Frančić 2011b). Naime, u obama je radovima riječ o podudarnoj vrsti korpusa, odnosno dijalektnim rječnicima, pa će se osobna imena u *Rječniku roverskih i okolnih govora* raščlaniti prema

¹³ Anita Celinić (2021: 81) pojašnjava: »Morfem *l* nastao je gubitkom završnoga šva od jora (*-lʷ > -lʷ > -l). Tako je došlo i do pomicanja slogovne granice, pri čemu se sonant *l* našao u položaju zatvaranja završnoga sloga« i razlikuje »riječi s ishodišnim završnim *l* koje nisu glagolski pridjevi, odnosno kod kojih *l* nije morfonem, nego samo fonem (najfrekventnije su među njima imenice i pridjevi, tipa *pepel*, *vesel*). I kod takvih riječi završno *l* u istom govoru često ima drukčiji razvoj u odnosu na radni pridjev.«

¹⁴ Autori su u uvodnom dijelu *Rječnika* napomenuli da naglasak bilježe onako kako su ga čuli »bez obzira slaže li se ili ne sa sustavom« (Kalčić, Filipi i Milovan 2014: 15), pa tako ne pišu neoakut u nekim primjerima, npr. *glâva*, *grêda*, *rûka*, u kojima ga Alvjiana Klarić bilježi (Klarić 2016: 349).

podrijetlu, tvorbenoj strukturi, čestotnosti i varijantnosti uporabe pojedinih etimologijski istih imena, a izdvojiti će se i fonološke te morfološke značajke roverskih i okolnih govora koje se iz njih mogu iščitati.

U *Rječniku roverskih i okolnih govora* osobna su imena uključena uglavnom u oprimjerenja, a samo su iznimno natuknicama: četirima se natukničkim imenima imenuju ženske osobe: *Jivàna* (102), *Marĳa* (155), *Zòra* (336), *Zvâna* (337) i četirima muške osobe: *Jivàn* (102), *Jĳve* (102), *Mikùla* (158), *Zvân* (337). Razlog unosa baš tih imena u natuknički dio rječničkoga članka nije uvijek transparentan, a ni pojašnjen. Osobno ime *Marĳa* ujedno je i najučestalije žensko osobno ime u oprimjerenjima (pojavljuje se 45 puta), što zasigurno odražava i učestalost nadijevanja toga imena ženskim osobama s područja Roverije. U osobnih imena *Jivàna*, *Jivàn* i *Jĳve* moguće je da je protetsko *j* bilo povod unosu jer uz prva dva stoje i *Zvâna*, odnosno *Zvâne*, koja su također natuknice iako nisu među najzastupljenijim imenima. Međutim, ime *Mikùla* – koje je vjerojatno natuknicom zbog imena svetca – ne bi zavrijedilo poseban status, osim ako je riječ o svetcu zaštitniku, jer je u oprimjerenjima svetačkih imena puno, a usto, ono nije ni među najzastupljenijim muškim osobnim imenima.

Osobna imena kojima se imenuju i muške i ženske osobe nisu zabilježena. Nema ni potvrda za dvostruka osobna imena niti su imena potvrđena kao sastavnice antroponimijskih formula. U analiziranoj osobnoimenskoj građi nije potvrđeno nijedno hibridno osobno ime tipa *Petroslav*.

Od ukupno 145 u *Rječnik* unesenih osobnih imena (od kojih se dva preuzeta imena vladara – *Franc* (Jozef), *Hajle* (Selasije) – i treće *Jovanka*, ime supruge Josipa Broza Tita, izuzimaju iz raščlambe), 77 je muških i 65 ženskih osobnih imena¹⁵. Najzastupljenije je muško osobno ime *Frâne* (pojavljuje se 34 puta), a slijede *Mâte* (24 puta), *Mărijo* (23 puta), *Tône* (16 puta)/*Tône*, *Jûre* (po 14 puta), *Filĳp* (10 puta), *Martĳn* (10 puta), *Mârko* (9 puta), *Frânko* (7 puta), *Robêrto* (7 puta), *Pêre* (6 puta), *Antônĳo* (5 puta)/*Āntonĳo*. Najčešće je žensko osobno ime *Marĳa* (45 puta), slijede *Marĳna* i *Sândra* (po 8 puta), *Fûmica* (5 puta), *Marĳüča* (5 puta) itd. Niz je imena u *Rječniku* potvrđen samo jednom.

Među muškim i ženskim osobnim imenima zastupljena su brojna varijantna imena. Varijantnost je pretežito tvorbenoga tipa (npr. *Īvan*, *Īve*; *Frâne*/*Franĳča* G; *Tône*/*Tône*, *Tôni*, *Tônĳi*, *Tonĳn*; *Zvân*/*Zvâne*; *Fûma*, *Fûmica*/*Fûmice* G; *Mâra*, *Mărica*, *Măriĳka*, *Marĳa*/*Marĳa*). Rjeđi su primjeri fonološke varijantnosti (npr. *Īvan*/*Jivàn*, *Īve*/*Jĳve*, *Mikùla*/*Mikùĳa*), a najrjeđe su potvrđena naglasno varijantna osobna imena (npr. *Gĳgo*/*Gĳgo*/*Gĳgo*). U osobnoimenskoj su građi zastupljene i »raznojezične istovrijednice etimologijski istoga imena« (Franĳić 2014: 151):

¹⁵ Različitim se imenima smatraju različite tvorbene i fonološke strukture etimologijski istih imena (npr. *Fûma* i *Fûmica*, *Zvân* i *Zvâne*, *Īve* i *Jĳve*).

Pêre i *Pjerîn/Pjêrin* (mletački/istromletački)/*Pjêtro* (talijanski); *Īvan/Jivàn* i *Zvân/Zvâne* (mletački/istromletački).

I među muškim i među ženskim osobnim imenima pretežu imena aloglotnoga podrijetla, nastala većinom od svetačkih, odnosno biblijsko-svetačkih imena¹⁶, temeljnih, ali često i od njih tvorenih: *Blâž*, *Dàvid*, *Frâne*, *Gřgo/Gřgo/Gřgo*, *Īvan*, *Īve*, *Jâkov*, *Jivàn*, *Jive*, *Josip*, *Jôze*, *Jûre*, *Jûrič*, *Lôjzo*, *Màrin*, *Mârko*, *Martîn*, *Mâte/Mâte*, *Mâuro*, *Miho*, *Mikûla/Mikûja*, *Pêpe*, *Pêre*, *Pôldo*, *Stipe*, *Tône/Tône*, *Tôni*, *Tônči*, *Tonîn*; *Albîna*, *Âna*, *Fêmija*, *Fôška*, *Fûma*, *Fûmica/Fûmice* G, *Jâna*, *Kâta*, *Lûca*, *Mâja* (ili od grč. ili lat.), *Mânda*, *Mâra*, *Mârîca*, *Mârîčka*, *Marîja/Marîja*, *Mârta*, *Matîlda*.

Zasebnu skupinu čine ženska osobna imena nastala prema muškim svetačkim imenima: *Frânice* G, *Jôsipa*, *Marîna*, *Martîna*, *Matêja*, *Pêtra*.

S obzirom na strano podrijetlo¹⁷, među temeljnim osobnim imenima i onima nastalima od njih, dominantna su primarno romanska osobna imena, što je očekivano s obzirom na smještaj Roverije na istarskom poluotoku, na kojem je romanski jezični utjecaj – istriotski/istroromanski, mletački/istromletački i talijanski – dugotrajan i snažan¹⁸. Ne ulazeći ovdje u preciznije određenje podrijetla, takva su osobna imena: *Âldo*, *Antônijo/Ântonijo*, *Bêpo*, *Bêpič*, *Đermâno*, *Đđi*, *Đordâno*, *Ferûčo*, *Galijâno*, *Gvîdo*, *Lîno*, *Lučâno*, *Mârîjo*, *Marîno*, *Mâšimo*, *Pjerîn/Pjêrin*, *Pjêtro*, *Remîdo*, *Româno*, *Romëo*, *Sândro*, *Sêrđo*, *Šilvâno*, *Vitôrijo*, *Zvân*, *Zvâne*¹⁹; *Adrijâna*, *Arijâna*, *Đordâna*, *Ēda*, *Fjorêla*, *Loredâna*, *Mârcija*,

¹⁶ Tridentiski sabor (1545. – 1563.) donio je odluku prema kojoj se svetačko ime obvezatno nadijeva kršteniku, a primjenom te odluke narodna imena izlaze iz uporabe, što vrijedi do sredine 20. st. (usp. npr. Šimunović 2009: 147, 161; Frančić 2014: 138).

¹⁷ Za podrijetlo su ekscerpiranih osobnih imena konzultirani *Rječnik osobnih imena* Mate Šimundića (2006) i *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena* Ankice Čilaš Šimprage, Dubravke Ivšić Majić i Domagoja Vidovića (2018).

¹⁸ Pri utvrđivanju romanskih slojeva Domagoj Vidović ključnim drži poznavanje povijesnih činjenica i zemljopisnih obilježja areala u kojem je romanski antroponim potvrđen: »S romanskim odrazima valja biti veoma oprezan jer u hrvatskome antroponimijskom fondu nahodimo tri temeljna romanska sloja (dalmatski, mletački i noviji talijanski) čiji su odrazi počesto homonimni pa je za određivanje etimologije nužno poznavati povijesni okvir i zemljopisno okruženje u kojemu se pojedini antroponim javlja« (Vidović 2009: 356).

¹⁹ Domagoj Vidović osobno ime *Zvane* određuje dalmatskim: »Romansko se *i-* u dalmatskome konsonantiziralo u *j-* koje se u hrvatskim govorima počesto odražavalo kao *z*, *ž* ili *dž* (npr. *judaëus* > *židov*, *juncëus* > *žukva*). Promjena *j-* > *z-* dogodila se kod osobnih imena *Zane* (u Konavlima zabilježeno 1487.; KV 1: 26) i *Zvane* (*Zuanne Radetini* spominje se na Korčuli 1214.; SGOK: 381) te prezimena *Zanetić* (Lastovo), *Zanetović* (Škrip, Brač), *Zaninović* (Hvar), *Zanković* (Herceg Novi) i *Zvanić* (Herceg Novi) te nadimaka kao što su *Zanić* (Donji Humac, Brač) i *Zaneta* (Pijavičino, Pelješac). Homonimni antroponimi mlađega postanja vjerojatno su motivirani talijanskim likom *Gianetta*« (Vidović 2009: 356). Dalmatskomu bi jezičnom sloju na istarskom poluotoku kronološki odgovarao istriotski/istroromanski jezik, no Mate Šimundić u *Rječniku osobnih imena* (Šimundić 2006: 386) navodi da je *Zvan/Zvane* preuzet iz mletačkoga *Zuane* s promjenom *u* > *v*, a potvrda je

Marinèla, Marjèta, Marjüča, Zvâna. Neka podrijetlom romanska osobna imena jesu svetačka, npr. *Antônijo/Ântonijo, Lučâno, Mârijo, Marîno, Mâšimo, Pjerîn/Pjêrin, Pjêtro, Româno, Sêrđo, Zvân, Zvâne; Marjèta, Marjüča, Zvâna*.

Rijetka su ženska osobna imena stranoga podrijetla motivirana muškim svećkim imenima ili imenima kršćanske provenijencije: npr. *Zvâna* prema *Zvan, Zvane, Bernârda* prema *Bernardo* (tal.), *Ândèla* prema *Anđelo* (tal.)²⁰. Prema podatcima u *Rječniku suvremenih hrvatskih osobnih imena* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018) neka aloglotna osobna imena mogu potjecati iz više jezika u kojima imaju jednake ili slične likove, ali na istarskom su području zbog učestalih talijansko-hrvatskih jezičnih i kulturnih kontakata zasigurno primljena iz talijanskoga, npr. *Orjâno, Orjâna, Emîlija, Frânka; Antônijo, Robêrto; Bêrto, Kârlo, Tîlijo* (od *Attilio*); *Lorèta*. Primarno latinsko podrijetlo imaju osobna imena *Antônija, Imêlda, Lîvija, Renâta i Stèla*. Ostali su jezici kao primarni slabo zastupljeni: njemačkoga su podrijetla osobna imena: *Ermînija, Ěma, Ěmica, Īrma*, a ruskoga *Ōlga i Sânja*²¹. Iznimno je ime engleskoga podrijetla (*Něnsi*). Nejasna su postanja osobna imena *Elîda i Mirjâna*, a za ime *Găšpar* u *Rječniku suvremenih hrvatskih osobnih imena* navodi se da je »m. os. ime stranoga podrijetla (smatra se da je ime nastalo od perzijske riječi koja znači ‘rizničar’)*»* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 146). Sva su nabrojena osobna imena (osim *Něnsi*, koje je grafijski sasvim prilagođeno sustavima roverskih govora, ali je nulte sklonidbe) strana samo podrijetlom, a usklađena su s fonološkim, morfološkim i tvorbenim značajkama roverskih govora. Usto, u trenutku kada su postala službena imena, neka su od njih izgubila posebnu afektivnu vrijednost i razlikuju se od polaznih imena samo tvorbom (Frančić 2002: 82), kao što se moglo dogoditi s imenom *Ěmica*.²²

Malobrojna su narodna imena (imena idioglotnoga podrijetla²³). Autori su zabilježili devet takvih muških osobnih imena: *Bôžo, Brânko, Drâgo, Dražêno,*

toga osobnoga imena: »*Zuâne* (colla z dolce) *Giovanni, Nome proprio di Uomo*« zabilježena i u rječniku *Dizionario del dialetto veneziano* (Boerio 1998: 822). Isto vrijedi i za žensko osobno ime *Zvana*.

²⁰ Iako se izvornim imenima drže *Bernard* (fr.) i *Anđeo* (grč.), autori *Rječnika suvremenih hrvatskih osobnih imena* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 84, 96) uključuju i mogućnost utjecaja talijanskoga jezika na takav lik, što je vjerojatnije na istarskom području, pa se u tekstu i donose talijanski likovi.

²¹ To osobno ime može biti i narodnoga postanja (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 248).

²² Je li i u ovom korpusu uistinu riječ o službenom osobnom imenu, trebalo bi provjeriti u matičnim knjigama. U onima pretraženim za potrebe ovoga rada nije potvrđeno ni primarno pokračeno polazno ime *Ema*.

²³ Odrednica im je značenjska prozirnost riječi na kojoj se osobno ime temelji (Frančić 2014: 138).

Milěnko, Mílevoj, Míro, Râde i Željko te osam, odnosno devet, ženskih osobnih imena: *Dânica, Mírna, Nĕvenka, Rôža, Sânja*²⁴, *Slâvka, Stâna, Ůlika i Zôra*.²⁵

Bez obzira na podrijetlo, uz temeljna imena (*Mârijo, Mârko, Martĭn, Antônijo, Īvan, Jâkov, Josĭp, Albĭna, Adrijâna, Ândela, Antônija, Arijâna, Bernârda, Mírna* itd.), u *Rječnik* je uvršten velik broj osobnih imena nastao od temeljnih imena pokraćivanjem i izvođenjem. Prvim su načinom nastala muška osobna imena poput: *Bĕpo, Bĕrto, Bôžo, Drâgo, Đĭdi, Gřgo/Gřgo/Gřgo, Īve, Jôže, Jûre, Lôjzo, Mâšimo, Mâte, Mâuro, Mího, Míro, Pĕpe, Pĕre, Pôldo, Râde, Sândro, Stĭpe, Tône, Vili*, kao i ženska osobna imena: *Ĕde G, Ĕma, Fûma*²⁶, *Kâta, Lûca, Mâja, Mânda, Mâra, Sândra, Stâna, Zôra*. U tvorbi muških osobnih imena izvođenjem zastupljeni su sufiksi: *-ko* (*Brânko, Dražĕnko, Frânko, Željko*), *-enko* (*Milĕnko*), *-iĉ* (*Franĭĉ, Jûriĉ, Bĕpiĉ*), *-in* (*Pjerĭn, Tonĭn*), *-ĭ* (*Tônĭ*). Među ženskim osobnoimenskim tvorenica-
ma izdvajaju se one sa sufiksima: *-ica* (*Dânica, Ĕmica, Frânica, Fûmica, Mârica*), *-ka* (*Frânka*²⁷, *Nĕvenka, Slâvka*), *-uĉa* (*Marjûĉa*), *-ija* (*Ermĭnija, Mârcija*²⁸). U rječničkoj je osobnoimenskoj građi potvrđeno i jedno složeno muško osobno ime idioglotnoga podrijetla – *Milevoj* (**milb* ‘mio’ + **vojь* ‘vojnĭk’) (Ćilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 213).

Osobna imena u *Rječniku* sadrže i neke fonološke značajke svojstvene roverskim govorima i širem istarskom području kojemu pripadaju: ikavski refleks *jata* (*Stĭpe*), protetsko *j* (*Jâna, Jivân, Jĭve*), ispadanje početnih nenaglašenih samoglasnika (*Lôjzo, Tĭlijo, Fĕmĭja*), zamjenu stranih suglasnika s ili udvojenoga ss suglasnikom *š* (*Mâšimo, Šilvâno*).

Od morfoloških značajki valja istaknuti da se muška osobna imena koja u N jd. završavaju nulnim morfemom (uobičajenim u govorima Roverije; Klarić 2016: 361–363) ili morfemima /o/, /e/, mijenjaju po *a*-sklonidbi: *Brânko*²⁹, *Brânka* G; *Dâvidu* D; *Dražĕnko, Dražĕnku* D; *Filĭp, Filĭpa* G, *Filĭpu* D; *Gâšpar, Gâšparu* D; *Jûriĉ, Jûriĉa* G; *Īvan, Ivâna* G; *Luĉâno, Luĉâna* G; *Mârijo, Mârko, Mârka* G, *Mârko* V; *Martĭn, Martĭna* G, *Martĭna* A; *Orjâno, Orjâna* G; *Robĕrto, Robĕrtu* D; *Pôldo, Pôlda* G. Temeljna muška osobna imena koja u N jd. završavaju morfemom /a/ (npr. *Mikûla/Mikûja, Mikûlu* A), kao i veći dio pokraćenih dvosložnih

²⁴ To osobno ime može biti i ruskoga podrijetla (Ćilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 248).

²⁵ Tvorena osobna imena mogu biti složena, izvedena i pokraćena (Frančić 2002: 77).

²⁶ *Fuma* (uz inačice od *Eufemĭja*) bilo je jedno od najčešćih imena u Istri (Badurina 1990: 273).

²⁷ Uzme li se u obzir izvođenje od *Fran, Frane, Frano*.

²⁸ To je osobno ime vjerojatno nastalo od pokraćenoga lika svetačkoga imena *Marcela* (v. Ćilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 197).

²⁹ Alvijana Klarić o sklonidbi muških osobnih imena piše: »Muška imena koja u N jd. završavaju na -o ili -e u roverskim se govorima sklanjaju prema obrascu imenica *e*-vrste u jedini« (Klarić 2016: 365). Prema ekscerpiranim oblicima iz *Rječnika* to vrijedi za neka muška osobna imena s takvim dočetcem, ali ne i za osobna imena tipa *Brânko, Luĉâno, Mârijo, Mârko, Orjâno, Robĕrto*.

muških osobnih imena s morfemom /o/ ili /e/ u N jd., mijenjaju se po *e*-sklonidbi (npr. *Frâne*, *Frâne* G, *Frâni* D, *Frânu* A; *Jûre*, *Jûre* G; *Mâte* G, *Mâtu* A, *Mâton* I; *Miho*, *Mihe* G; *Pêre*, *Pêru* A; *Tône*, *Tôni* DL, *Tônu* A; *Stîpe*). Muška osobna imena koja u N jd. završavaju morfemom /i/, proširuju osnovu s *j*: *Vilija* G.

Ženska se osobna imena, pretkazivo, mijenjaju po *e*-sklonidbi: *Dănice* G, *Dănicu* A; *Emîliji* D; *Fjorële* G; *Frănice* G; *Fûmica*, *Fûmice* G; *Kâta*, *Kâtu* A; *Lîvija*, *Lîviju* A; *Lûca*, *Lûcu* A; *Mâja*, *Mâju* A; *Mâra*, *Mâre* G, *Mâron* I; *Măričkon* I; *Marîja*/*Marîja*, *Marîje* G, *Marîji* D, *Marîju*/*Marîju* A, *Marîja* V, *Marîji* L; *Marjûča*, *Marjûči* D; *Martîna*, *Martîne* G; *Ôlgi* D; *Sândra*, *Sândri* D, *Sândron* I; *Slâvke* G; *Stêle* G; *Zvâna*, *Zvânu* A. Iznimkom je *Nënsi*, žensko osobno ime nulte sklonidbe.

4. Osobna imena Roverije u matičnim knjigama 20. stoljeća

Sadrži li *Rječnik roverskih i okolnih govora* imena stvarnih osoba s toga područja i jesu li sva potvrđena osobna imena službena ili neka imaju posebnu afektivnu vrijednost, može se donekle utvrditi iz matičnih knjiga rođenih (krštenih). Sve su matične knjige iz 20. st. u Državnom arhivu u Pazinu dostupne u digitalnom obliku, ali nisu dostupne *online* na stranicama Arhiva ni izvan knjižnice Arhiva.³⁰ Župa Juršići, kojoj pripadaju naselja Roverije, osnovana je 1947.³¹, a matične se knjige za roverska naselja vode pri toj župi do 1969. godine. Do 1947. južna su naselja pripadala Župi Vodnjan, a sjeverna Župi Svetvinčenat, koja ima podatke do 1986. godine. Za naselje Juršići postoje podatci u *Stanju duša* za 19. st. i 1910. godinu.

Da bi se utvrdilo imaju li osobna imena potvrđena u *Rječniku* na području Roverije povijesnu protegu, ekscerpirana su osobna imena krštenica i krštenika u prvoj dostupnoj matičnoj knjizi rođenih (krštenih) Župe Svetvinčenat u 20. st.,

³⁰ Zahvaljujem djelatnicima Arhiva i kolegi Ivanu Miškulinu, prof., na pomoći u pretraživanju građe. Budući da je prema Pravilniku o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019) javno gradivo koje se odnosi na osobne podatke, kao što su matične knjige, dostupno za korištenje 70 godina nakon svoga nastanka, odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se odnosi, podatci su iz matične knjige rođenih Župe Svetvinčenat pisane 1913. javni, no u matičnoj su knjizi rođenih Župe Juršići, matičnoga područja i ureda Vodnjan (pod signaturom 60., za 1947. – 1950., ali koja sadrži i podatke za 1951. i 1952., kao i dva lista s podacima iz 1945.), djelatnici Državnoga arhiva u Pazinu prikrili identitet osoba na koje se ekscerpirana osobna imena odnose. Stoga se ne mogu iščitati zanimljivi dodatni podatci, poput onih o utjecaju datuma rođenja/krštenja na odabir imena ili o nasljeđivanju imena roditelja i sl.

³¹ Tada su već zasigurno zabilježena osobna imena koja je u svoj popis riječi 80-ih godina 20. st. mogao unijeti Slavko Kalčić. Goran Filipi i Valter Milovan na *Rječniku* su počeli raditi u 21. st. (Kalčić, Filipi i Milovan 2014: 8).

onoj iz 1913. godine³², koja obuhvaća i rođene na sjevernom području Roverije. Budući da su do 1947. upisivana djeca širega područja od Roverije, podatci nisu precizni, ali se ipak može steći neka opća slika o čestotnosti osobnih imena.

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
1	<i>Maria</i>	18
2	<i>Ioannes</i>	15
3	<i>Antonius</i>	12
4	<i>Fusca</i>	12
5	<i>Iosephi</i> (7) <i>Iosephus</i> (4)	11
6	<i>Rosa</i>	7
7	<i>Martinus</i>	6
8	<i>Lucia</i>	5
9	<i>Anna</i>	4
10	<i>Euphemia</i>	4
11	<i>Michael</i>	4
12	<i>Matheus</i> (2) <i>Mattheus</i> (1)	3
13	<i>Natalis</i>	3
14	<i>Olivia</i>	3
15	<i>Ioanna</i>	2
16	<i>Marcus</i>	2
17	<i>Agata</i>	1
18	<i>Andreas</i>	1
19	<i>Anna Blanca</i>	1
20	<i>Antonius Beneventus</i>	1
21	<i>Antonius Vicentius Abraham</i>	1
22	<i>Berta Filomena</i>	1
23	<i>Bruno Domenicus</i>	1
24	<i>Carolus</i>	1
25	<i>Chatterina Francisca</i>	1
26	<i>Domenicus</i>	1
27	<i>Donatus Eduardus</i>	1
28	<i>Dominica Anna</i>	1

³² Spomenuta je knjiga digitalizirana i pohranjena u Državnom arhivu u Pazinu na DVD-u/CD-u br. 063, u mapi ZM 512.

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
29	<i>Elisabet Iosepha</i>	1
30	<i>Eugenius</i>	1
31	<i>Franciscus Petrus</i>	1
32	<i>Georgius</i>	1
33	<i>Ioannes Marius</i>	1
34	<i>Irma</i>	1
35	<i>Iulius Branco</i>	1
36	<i>Margarita</i>	1
37	<i>Maria Fusca Andreania</i>	1
38	<i>Olga</i>	1
39	<i>Petrus</i>	1
40	<i>Pia Anna</i>	1
41	<i>Theodorus Martinus</i>	1
42	<i>Valeria Olivia</i>	1
43	<i>Vicentius</i>	1
44	<i>Victoria Marta</i>	1
45	<i>Vladimirus</i>	1
46	<i>Zvonimirus Antonius</i>	1
	UKUPNO	141

Od 46 etimologijski različitih osobnih imena 24 imena odnose se na muške osobe, a 22 na ženske. Matična je knjiga pisana latinskim jezikom te su i sva osobna imena u njoj zapisana u latinskom/latiniziranom liku bez obzira na podrijetlo (usp. npr. *Georgius* < grč. *Geórgios*, *Eduardus* < njem. *Eduard*; *Zvonimirus* < hrv. *Zvonimir*). Rijetki su varijantni zapisi istoga osobnoga imena (npr. *Matheus* i *Mattheus*; *Iosephi* i *Iosephus*), što se može pripisati zapisivačevoj intervenciji. Narodno ime *Zvonimirus* u dvostrukom imenu i jednostruko *Vladimirus* složena su imena; prvo od psl. *zъvati ‘zvati’ + *mirъ, ukršteno s osnovom u *zvono*, *zvoniti*, a drugo od *vlad-* od glagola *vladati* + *mirъ (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 286, 279).

U *Rječniku* su potvrđena samo jednostruka osobna imena, a u matičnim su knjigama zabilježena i dvostruka i trostruka osobna imena: uz dominantna jednostruka osobna imena, zabilježeno je osam dvostrukih i jedno trostruko muško osobno ime, a jednako je toliko i višestrukih ženskih osobnih imena. S obzirom na to da većina jednostrukih osobnih imena pripada fondu svetačkih imena, ne čudi što su sve sastavnice ženskih višestrukih osobnih imena također svetačka imena. Neka od njih nastala su prema muškom svetačkom imenu: *Chatterina Francisca*,

Dominica Anna, Elisabet Iosepha, Victoria Marta, Pia Anna. Među muškim jednostrukim osobnim imenima pretežu također svetačka, a i sastavnice višestrukih muških osobnih imena jesu svetačka imena. Za razliku od ženskoga višestrukoga osobnoimenskoga fonda (koji čine isključivo svetačke sastavnice), dva dvostruka muška osobna imena jesu kombinacije svetačkih i narodnih imena (*Iulius Branco* i *Zvonimirus Antonius*).

Među muškim osobnim imenima čestotnošću se ističe *Ioannes* (15 krštenika), a potom *Antonius* (12 krštenika), *Iosephi* (7 krštenika) s varijantom *Iosephus* (4 krštenika, ukupno 11), *Martinus* (6 krštenika), *Matheus/Mattheus* (3 krštenika)... Najčešće je žensko osobno ime *Maria* (18 krštenica), a slijede: *Fusca* (12 krštenica), *Rosa* (7 krštenica), *Lucija* (5 krštenica), *Anna* (4 krštenice), *Euphemia* (4 krštenice), *Natalis* (3 krštenice), *Olivia* (3 krštenice). Ostala su osobna imena, i ženska i muška, manje zastupljena: *Andreas, Carolus, Domenicus, Eugenius, Georgius, Marcus, Petrus, Vicentius; Agata, Irma, Margarita, Olga.*

Tradicionalno dominantnim imenom za žensku osobu i u Rječniku i u matičnoj knjizi za 1913. potvrđeno je osobno ime *Marija/Maria*, dok se podatci o dominantnom muškom osobnom imenu ne podudaraju: u Rječniku su najčešće potvrđena muška osobna imena *Frâne* (34 puta), pa *Mâte* (24 puta), *Märijo* (23 puta), a u matičnoj knjizi *Ioannes* (15 krštenika), *Antonius* (12 krštenika), *Iosephi/Iosephus* (11 krštenika). Osim što su krštenicima i krštenicama popisanim u matičnoj knjizi iz 1913. nadijevana dvostruka i trostruka osobna imena i što su sva imena latinizirana, oba su korpusa podudarna u izrazitoj dominantnosti svetačkih osobnih imena.

Prva dostupna matična knjiga rođenih samo za Župu Juršići³³ vođena je od 1947. do 1952. (s manjim dodatkom iz 1945.). Budući da sadrži podatke samo iz te župe, očekivani su i precizniji podatci o čestotnosti imena za muške i ženske osobe u govorima Roverije, kao i eventualnoj podudarnosti s osobnim imenima zastupljenim u analiziranom rječniku, njihovim varijantama, tvorbenom strukturom i podrijetlom.

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
1	<i>Ivan</i>	18 (+ 2 iz 1945.)
2	<i>Anton</i> (17) <i>Antun</i> (1)	18
3	<i>Marija</i>	17

³³ Knjiga Župe Juršići pohranjena je na DVD-u/CD-u br. 043, u mapi ZM 361.

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
4	<i>Dragutin</i> (11) <i>Dragan</i> (1) <i>Dragić</i> (1)	13
5	<i>Milka</i>	11
6	<i>Ana</i>	9
7	<i>Slavica</i>	7
8	<i>Slavko</i>	7
9	<i>Vladimir</i>	5
10	<i>Miro</i> (2) <i>Miroslav</i> (3)	5
11	<i>Božo</i> (3) <i>Bože</i> (1)	4
12	<i>Dragica</i>	4
13	<i>Josip</i> (3) <i>Jošip</i> (1)	4
14	<i>Mira</i>	4
15	<i>Željko</i>	4
16	<i>Dušan</i>	3
17	<i>Fuma</i> (1) <i>Fumica</i> (2)	3
18	<i>Ljubica</i>	3
19	<i>Ruža</i> (2) <i>Roža</i> (1)	3
20	<i>Anđela</i>	2
21	<i>Emilio</i> (1) <i>Miljio</i> (1)	2
22	<i>Irma</i>	2
23	<i>Mario</i>	2
24	<i>Milan</i>	2
25	<i>Petar</i>	2
26	<i>Zoran</i>	2
27	<i>Aldo</i>	1
28	<i>Ana-Nela</i>	1
29	<i>Anđelo</i>	1
30	<i>Barica-Luca</i>	1
31	<i>Boris</i>	1

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
32	<i>Branka</i>	1
33	<i>Cvijetko</i>	1
34	<i>Danica</i>	1
35	<i>Darko</i>	1
36	<i>Enza</i>	1
37	<i>Etoe</i>	1
38	<i>Gino</i>	1
39	<i>Gracijan</i>	1
40	<i>Gracijela</i>	1
41	<i>Ivanka</i>	1
42	<i>Josip-Marijan</i>	1
43	<i>Kata</i>	1
44	<i>Lastica</i>	1
45	<i>Lovro-Josip</i>	1
46	<i>Ljuba-Milena</i>	1
47	<i>Majda</i>	1
48	<i>Marijan</i>	1
49	<i>Martin</i>	1
50	<i>Milan-Dragutin</i>	1
51	<i>Milica</i>	1
52	<i>Mirna</i>	1
53	<i>Mladen</i>	1
54	<i>Nikola</i>	1
55	<i>Petoljetka</i>	1
56	<i>Rafe</i>	1
57	<i>Rina</i>	1
58	<i>Roman</i>	1 (+ <i>Romano</i> iz 1945.)
59	<i>Slatica</i>	1
60	<i>Slobodan</i>	1
61	<i>Sonja</i>	1
62	<i>Stanica</i>	1
63	<i>Stanislav</i>	1
64	<i>Vida</i>	1
65	<i>Vilma</i>	1

broj osobnih imena	osobno ime krštenice/krštenika	broj potvrda pojedinoga osobnoga imena
66	<i>Vinko</i>	1
67	<i>Vjekoslav-Blaž</i>	1
68	<i>Vojmil</i>	1
69	<i>Zdravko</i>	1
70	<i>Zorica</i>	1
71	<i>Željka-Anica</i>	1
	UKUPNO	201 (+ 3 iz 1945.)

Ni u tom razdoblju nisu zabilježena imena kojima se imenuju i muške i ženske osobe, kao ni imena u antroponimijskim formulama. Za razliku od rječničke osobnoimenske građe u kojoj nalazimo samo jednostruka osobna imena, u ovoj je matičnoj knjizi potvrđeno osam dvostrukih imena – četiri muška i četiri ženska. Svako je dvostruko osobno ime potvrđeno samo jedanput. Sva su pisana sa spojnicom: *Josip-Marijan*, *Lovro-Josip*, *Milan-Dragutin* i *Vjekoslav-Blaž*; *Ana-Nela*, *Barica-Luca*, *Ljuba-Milena* i *Željka-Anica*.

Od ukupno 193 (+ tri za 1945.) zabilježena jednostruka osobna imena, 111 je muških (+ tri iz 1945.) i 82 ženska. No, etimologijski različitih jednostrukih osobnih imena znatno je manje. Takva su 34 muška, s nekoliko inačica, i to: fonoloških (npr. *Anton*, *Antun*; *Josip*, *Jošip*), tvorbenih: nastalih pokraćivanjem (*Miro*³⁴ od *Miroslav*, *Miljio*³⁵ od *Emilio*) ili izvođenjem (*Dragan*, *Dragutin*, *Dragić* od *Drago*). Ženskim je osobama nadjenuto 29 jednostrukih etimologijski različitih imena, uključujući fonološku inačicu (*Ruža*, *Roža*) te tvorbenu inačicu (*Fuma*, *Fumica*).

Najčešća su imena za muške osobe: *Ivan* (18 + 2 iz 1945.), *Anton* (17)/*Antun*, *Dragutin* (11)/*Dragan*/*Dragić*, *Slavko* (7), *Vladimir* (5), *Željko* (4), *Božo* (3)/*Bože*, *Josip* (3)/*Jošip*, *Dušan* (3), *Miroslav* (3)/*Miro* (2), *Emilio*/*Miljio*, *Mario* (2), *Milan* (2), *Petar* (2), *Zoran* (2), *Roman*/*Romano* (iz 1945.), a više je jednostrukih imena zastupljeno samo jednom: *Aldo*, *Anđelo*, *Boris*, *Cvijetko*, *Darko*, *Eto*, *Gino*, *Gračijan*, *Marijan*, *Martin*, *Mladen*, *Nikola*, *Rafe*, *Slobodan*, *Stanislav*, *Vinko*, *Vojmil*, *Zdravko*.

³⁴ Međutim, moguće je i pokraćivanje od *Miroljub*, *Dragomir*, *Vitomir* i dr. (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 216).

³⁵ Ime *Miljio* moglo je nastati sufiksom *-io* od pokraćenoga *Milj* od *Milivoj*, *Milorad*, *Milovan* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 214). Međutim, sufiks *-io* tipičan je u talijanskih imena za muške osobe, pa bi se vjerojatnije trebao dovesti u vezu s talijanskim osobnim imenom *Emilio*.

Uz osobna imena aloglotnoga podrijetla, nastala uglavnom od svetačkih imena³⁶, među kojima su neka ujedno i najzastupljenija i u matičnoj knjizi iz 1913., ali ne i u *Rječniku* (kao *Anton/Antun, Ivan, Josip/Jošip*, a osim njih i *Martin, Nikola, Petar, Rafe, Roman, Vinko* – redom temeljna osim pokraćenoga *Rafe*), u ovoj su matičnoj knjizi česta narodna imena. Kao i u *Rječniku*, dio njih nastao je pokraćivanjem (*Božo/Bože, Drago, Miro*), dio izvođenjem (sufiksima *-ić: Dragić; -an: Dragan, Dušan, Milan, Slobodan, Zoran; -en: Mladen; -utin: Dragutin; -ko: Cvijetko, Darko, Slavko, Zdravko, Željko*), a dio slaganjem (*Miroslav < *mirъ + slav od *slava; Stanislav < stan- od glagola stati + slav od *slava; Vladimir < vlad- od glagola vladati + *mirъ; Vojmil < *vojъ ‘vojniki’ + *milъ ‘mio’*).

Najčešća su jednostruka ženska osobna imena: *Marija* (17), *Milka* (11) i *Ana* (9). Slijede *Slavica* (7), *Dragica* (4), *Mira* (4), *Ljubica* (3), *Ruža* (2)/*Roža, Anđela* (2), *Fuma/Fumica* i *Irma* (2). Ostala su jednostruka imena, kao i spomenuta dvostruka, krštenicama nadijevana samo jednom: *Branka, Danica, Enza, Gracijela, Ivanka, Kata, Lastica, Majda, Milica, Mirna, Petoljetka, Rina, Slatica, Sonja, Stanica, Vida, Vilma, Zorica*. Uz osobna imena aloglotnoga podrijetla, nastala obično od svetačkih imena³⁷ – poput *Ana, Fuma, Fumica, Kata, Marija* – u ovoj su matičnoj knjizi i među ženskim osobnim imenima narodna imena češća no u matičnoj knjizi iz 1913. Uz temeljna imena narodnoga podrijetla – poput *Ruža/Roža, Mirna, Danica* – dio ih je nastao pokraćivanjem: *Mira*³⁸, *Majda*³⁹, *Rina*⁴⁰, *Vida*⁴¹, a dio izvođenjem sufiksima: *-ka: Branka, Milka; -ica: Dragica, Lastica, Ljubica, Milica, Slavica, Slatica* (vjerojatno *Zlatica*), *Stanica*⁴², *Zorica*. Odjek je poraća ostao u pomodnom imenu *Petoljetka*.

³⁶ Među dvostrukim se muškim osobnim imenima samo *Milan-Dragutin* sastoji od obiju sastavnica narodnoga podrijetla, ostala imena imaju barem jednu sastavnicu svetačkoga podrijetla.

³⁷ Među dvostrukim se ženskim osobnim imenima samo narodnim podrijetlom izdvaja osobno ime *Ljuba-Milena*.

³⁸ Moguće ga je interpretirati kao pokraćenicu i od *Miroslava* i od *Mirjam* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 215).

³⁹ Polazno je ime *Magdalena* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 195).

⁴⁰ Moguće je od *Katarina, Marina* i sl. ili prema *Rino* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 242).

⁴¹ Tako je pretpostavi li se polazno ime *Vidosava*, ali je polazno moguće i svetačko ime *Vid* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 276).

⁴² Polazno je ime bilo pokraćeno *Stana* od *Stanislava* (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 256).

5. Zaključak

Rječnik roverskih i okolnih govora Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana od dvaju se starijih u ovom radu analiziranih izvora (matičnih knjiga) razlikuje uključenosti samo jednostrukih osobnih imena: u matičnoj knjizi iz razdoblja 1947. – 1952. (s dodatkom nekoliko osobnih imena iz 1945.) uz dominantna jednostruka osobna imena potvrđena su i dvostruka i trostruka osobna imena, a u matičnoj su knjizi iz 1913. potvrđena i dvostruka i trostruka osobna imena.

U svim izvorima pretežu svetačka osobna imena, a očekivano je najmanje narodnih osobnih imena u matičnoj knjizi iz 1913. te više u matičnoj knjizi iz razdoblja 1947. – 1952.

U svim je trima korpusima *Marija/Maria* najčešće žensko osobno ime. U *Rječniku* to tradicionalno ime brojnošću slijede modernija imena *Marîna* i *Sândra*, u matičnoj knjizi iz 1913. svetačka osobna imena *Fusca* i *Rosa*, a u matičnoj knjizi Župe Juršići često je nadijevano narodno ime *Milka* i svetačko *Ana*.

U *Rječniku* su najzastupljenija muška osobna imena *Frâne*, *Mâte* i *Mârijo*, u matičnoj knjizi iz 1913. *Ioannes*, *Antonius* i *Iosephi/Iosephus*, a *Ivan*, *Anton/Antun* i *Dragutin* u matičnoj knjizi za razdoblje 1947. – 1952.

No, uzmu li se u obzir sva osobna imena potvrđena u analiziranim izvorima, evidentno je da je u matičnim knjigama potvrđena i većina najčešćih osobnih imena iz *Rječnika*, i obrnuto: najčešća osobna imena u matičnim knjigama, uvrštena su i u *Rječnik roverskih i okolnih govora*, što potvrđuje njihov kontinuitet na području Roverije tijekom posljednjih sto godina i stoga se s pravom, osim nekoliko osobnih imena stranih hrvatskoj antroponimijskoj baštini, mogu odrediti tradicionalnima.

Izvor

- Kalčić, Slavko; Filipi, Goran; Milovan, Valter. 2014. *Rječnik roverskih i okolnih govora*. Pazin – Zagreb – Pula: Matica hrvatska – Naklada Dominović – Znanstvena udruga Mediteran.
- Matična knjiga Župe Juršići, pohranjena na DVD-u/CD-u br. 043, mapa ZM 361.
- Matična knjiga Župe Svetvinčenat iz 1913., dostupna na DVD-u/CD-u br. 063, mapa ZM 512.

Literatura

- Anić, Vladimir; Silić, Josip. 2001. *Pravopis hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Badurina, Anđelko (prir.). 1990. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Boerio, Giuseppe. 1998. *Dizionario del dialetto veneziano*. Firenze: Giunti Editore. (reprint izdanja iz 1856.)
- Brgles, Branimir; Čilaš Šimpraga, Ankica. 2016. Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica). *Folia onomastica Croatica*, 25, Zagreb, 21–51.
- Brozović, Dalibor; Ivić, Pavle. 1988. *Jezik, srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski. Izvadak iz II izdanja Enciklopedije Jugoslavije*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Celinić, Anita. 2021. Geolingvistički pogled na završno *l* u glagolskom pridjevu radnom u govorima Hrvatskoga zagorja. *Kroz prostor i vrijeme. Zbornik u čast Miri Menac-Mihalić*. Ur. Frančić, Anđela; Kuzmić, Boris; Malnar Jurišić, Marija. Zagreb: FF press, 79–93.
- Čilaš Šimpraga, Ankica. 2011. Muška osobna imena u Promini. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37/2, Zagreb, 333–364.
- Čilaš Šimpraga, Ankica; Ivšić Majić, Dubravka; Vidović, Domagoj. 2018. *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Frančić, Anđela. 2002. Uvid u osobna imena rođenih 2001. *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 77–93.
- Frančić, Anđela. 2006. Što je osobno ime? *Folia onomastica Croatica*, 15, Zagreb, 71–80.
- Frančić, Anđela. 2011a. Hrvatska imena. *Povijest hrvatskoga jezika, 2. knjiga: 16. stoljeće*. Gl. ur. Bičanić, Ante. Zagreb: Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti Croatica, 387–439.
- Frančić, Anđela. 2011b. Osobna imena u Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora Tomislava Lipljina. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37/2, Zagreb, 381–391.

- Frančić, Anđela. 2014. Osobna imena u matičnoj knjizi krštenih uvrštenoj u *Kvaternu kapitula lovranskog*. *Zbornik Lovranščine*, 3, Lovran, 137–162.
- Hraste, Mate. 1964. *Govori jugozapadne Istre*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Klarić, Alvišana. 2016. Jezične značajke roverskih govora. *Croatica et Slavica Iadertina*, XII/II, Zadar, 335–379.
- Lisac, Josip. 2009. *Hrvatska dijalektologija 2. Čakavsko narječje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Mandić, David. 2009. Akut u jugozapadnim istarskim govorima. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 15, Zagreb, 83–109.
- Mandić, David. 2012. Stare izoglose južne Istre. *Annales*, 22/2, Koper, 447–460.
- Mandić, David. 2014. *Naglasni sustavi jugozapadnoga istarskog dijalekta*. https://www.academia.edu/4313265/Naglasni_sustavi_jugozapadnoga_istarskog_dijalekta/ (pristupljeno 23. rujna 2022.).
- Pliško, Lina. 2009. Jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt u svjetlu Hrastina istraživanja. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 15, Zagreb, 111–124.
- Ribarić, Josip. 1940. Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri. *Srpski dijalektološki zbornik*, 9, Beograd, 1–207.
- Šimundić, Mate. 2006. *Rječnik osobnih imena*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Vidović, Domagoj. 2007. Prilog proučavanju odraza svetačkog imena *Juraj* u hrvatskoj antroponimiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 33, Zagreb, 431–447.
- Vidović, Domagoj. 2009. Prilog proučavanju odraza svetačkog imena *Ivan* u hrvatskoj antroponimiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, Zagreb, 347–364.
- Vranić, Silvana; Zubčić, Sanja. 2018. Hrvatska narječja, dijalekti i govori u 20. st. *Povijest hrvatskoga jezika, 5. knjiga: 20. stoljeće*. Gl. ur. Bičanić, Ante. Zagreb: Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti Croatica, 525–579.

First Names in the *Rječnik roverskih i okolnih govora* by Slavko Kalčić, Goran Filipi and Valter Milovan

Summary

The introductory part of the paper deals with the approach to first names in Croatian onomastics and provides reasoning for affiliating the vernaculars represented in the *Rječnik roverskih i okolnih govora* by Slavko Kalčić, Goran Filipi and Valter Milovan to the southwestern Istrian dialect of the Čakavian dialect group.

In the central part of the paper a structural analysis of first names included in the dictionary is presented. First names are analysed with respect to the frequency and (phonological, formative) variability of use of individual, etymologically different first names, contained mainly in examples (with only a few first names appearing as headwords). Linguistic features of Roverian and the surrounding vernaculars that can be drawn from these first names are highlighted. First names in the *Dictionary* were compared to those recorded in two birth registers. In Svetvinčenat Parish registry book from 1913, first names of the population of the northern part of Roveria are included for the first time, along with confirmations of first names of the wider area. The Juršiči Parish registry book, with data spanning from 1947 to 1952 (with a minor addition from 1945), is the first register containing a list of births from the Roveria area only.

Ključne riječi: čakavsko narječje, jugozapadni istarski dijalekt, roverski govori, *Rječnik roverskih i okolnih govora* Slavka Kalčića, Gorana Filipija i Valtera Milovana, osobna imena

Keywords: Čakavian dialect group, southwestern Istrian dialect, vernaculars of the Roveria, *Rječnik roverskih i okolnih govora* by Slavko Kalčić, Goran Filipi and Valter Milovan, first names

